

oponentský posudek:
Max Máslo
“Já jsem tam nebyl”
diplomová práce, 2021
AVU

Nacházíme se v jakémisi přechodném společenském období. Je to vtíravý pocit, ale zároveň je potvrzován stále viditelněji se projevujícími se znaky, které nelze opomíjet ani bagatelizovat. Necháme-li stranou antropogenní změny fermentující planetu směrem do neobyvatelného módu své existence a soustředíme-li se na omezenější měřítko uvnitř lidské společnosti, tedy na způsob její organizace a sebedefinice, tak vidíme, že kvasné procesy se nevyhýbají ani liberálně demokratickým státům, zastřešeným globální tržní směnou a různými typy zbraňových deštníků. Změny jsou cítit i v postkomunistických zemích, jestli je ještě smysluplné je takto nazývat. I ty jako semiperiferie ekonomického jádra nutně odrážejí jeho globální posuny.

Max Máslo se pokusil ve své práci tyto změny zachytit. Nezabýval se nadnárodními vztahy nebo tržní ekonomikou. Soustředil se na to, odkud se bere a jak se projevuje legitimita systému, ve kterém prožil celý život, ale jeho plným aktérem se stal až v dospělém věku. Vycházel z toho, že rozpory projevující se v současné kolektivní sebe prezentaci, se projevují postupně. Jejich součástí jsou obrazy sametové revoluce jako jakéhosi bodu nula, k tomu patřící účelový antikomunismus nebo i postupující morální nadřazenost liberálních elit. Problémy zemí ekonomického a politického jádra se manifestují u nás trochu jiným způsobem. Chybí zde multikulturní a multietnická společnost. Nejedná se zde o udržitelnost modelu přerozdělovaného bohatství. Problémem je zde ekonomický konsensus vycházející z levné práce a principu nekonečného dohánění vyspělých ekonomik. Aby byla taková společenská smlouva vůbec možná, je nutné vybudovat přesvědčivé mýty a pevnou ideologii. Každý režim si vytváří svůj systém obrazů a rituálů, které mají potvrdit platnost a správnost svého směřování. To že systém funguje se nejlépe pozná podle toho, že obyvatelstvo takové projevy přijímá za své. Nebo alespoň ta část, ze které se rekrutují společenské elity. Samozřejmě z pohledu další mladé generace se takové projevy jeví méně samozřejmě. Jsou obklopeni typy rituálů a obrazů, které pro ně působí prázdňě a směšně. Mnohdy v nich rozpoznávají logiku a postupy, které přímo odporují deklarovanému liberálnímu a demokratickému étosu, který by měly reprezentovat. To vede k jejich pochybám o tom, na čem že je vlastně existence takového společenského uspořádání postavená. Max Máslo shromáždil archiv pohyblivých obrazů naší nedávné minulosti, dokumentující obrazy a projevy, které se vztahují k listopadovým událostem roku 1989 a jejich pozdější ritualizované reflexi a jakéhosi budování zakladatelského mýtu.

Archiv je sběrnicí i indexem. Digitální archiv pohyblivého obrazu musí být zprostředkován adekvátním interfacem. Je to možné skrze obrazovkové rozhraní, na druhou stranu lze velmi komplikovaně ukázat mnoho položek najednou s srovnávat je vedle sebe. Autor takový problém vyřešil skrze čtyři obrazovky a čtyři editované reprezentace archivních materiálů. Každá z nich je založena na jiném způsobu konzumace pohyblivých obrazů.

Odpovídají různým režimům percepce: stříhový dokument, založený na sestřihu archivních materiálů, imerzivní evokace, založené na digitální manipulaci s časem, konceptuální textová observace, rámuující kontext archivu a afektivní video založené na podprahovém programování. Divák je tak v jeden moment vystaven různým režimům vnímání sugerujícím rychlý výlet do minulosti, ale zároveň je to návrh na rychlou vizuální analýzu působení pohyblivých obrazů.

Obrazovky jsou organizovány na způsob "videostěny", působí jako improvizovaný program z devadesátých let nebo police obchodu na televizory.

Celou instalaci doplňuje video obrácené k těm předchozím zády. Na ploché obrazovce běží smyčka se stříhovou koláží, ve které performativně vystupuje autor v různých skečích. Video nabízí alternativní ideologické narativy přecházející od frustrace k ironii a zase zpět. Vidíme, že alternativa ke svědomitě budovanému převládajícímu liberálnímu diskurzu se buduje těžko. Svobodu a demokracii je třeba bránit i autoritativně a nedemokraticky. Hlavně ať se nevrátí zpět minulý režim. Komedialní pachuč, která z toho zůstává na patře, je známkou toho, že se se věci mění, mýty jsou nahlodány. Otázka, čím je to vlastně vítězství podpořená ornamentálním rámem z prstů složených do vítězného V kolem celé instalace, pak otevírá prostor pro budoucnost, která ale musí být postavena už na jiném souboru mýtů, jinak by to nebyla otevřená budoucnost.

Autor zvládl vytyčené cíle obsahově i formálně dostatečně a přesvědčivě.

Doporučuji udělení titulu MgA a práci navrhuji k závěrečnému hodnocení jako výborně (1).

Zbyněk Baladrán

30.8.2021

